

Komparace Veřejného ochránce lidských práv a evropského ombudsmana

Radomír Pravda

Bakalářská práce
2012



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radomír PRAVDA**
Osobní číslo: **M09531**
Studijní program: **B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Komparace Veřejného ochránce lidských práv
a evropského ombudsmana**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Vymezte institut veřejného ochránce práv.
- Vymezte pravomoci a působnost veřejného ochránce práv v České republice.
- Vymezte pravomoci a působnost evropského ombudsmana.

II. Praktická část

- Proveďte srovnání veřejného ochránce práv a evropského ombudsmana.
- Na základě analýzy řešených stížností a podnětů vyhodnoťte činnost českého veřejného ochránce práv a evropského ombudsmana.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40**

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] PAVLÍČEK, V. aj. Ústavní právo a státověda: Obecná státověda. Linde: Praha, 1998. 365 s. ISBN 80-7201-141-3.

[2] SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 2. přeprac. vyd. Praha: Aspi, 2009. 463 s. ISBN 978-80-7357-382-9.

[3] SLÁDEČEK, V. Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář. Praha: C. H. Beck, 2000. 135 s. ISBN 80-7179-445-7.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. JUDr. PhDr. Miloš Večeřa, CSc.**

Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **2. dubna 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2012**

Ve Zlíně dne 2. dubna 2012



prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka



RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohou užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou/diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 18.5.2012

Radomír Pránda

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem mé bakalářské práce je komparace českého ochránce práv a evropského ombudsmana a sledování rozdílů v jejich pravomocech a působnosti. V teoretické části se budu zabývat obecným vymezením instituce ombudsmana jako takové. Dále se zaměřím na srovnání českého ochránce práv a evropského ombudsmana. Popíši jejich pravomoce, působnost a budu sledovat rozdílnosti jednotlivých úřadů a to, čím se zabývají.

V praktické části budu analyzovat činnost obou zmiňovaných institucí. Svou aktivitu budu směřovat na srovnání vývoje počtu obdržených a prošetřených stížností od počátku působení jednotlivých úřadů až po rok 2011. Dále se zaměřím na strukturu jednotlivých stížností a počet vyřízených případů za poslední sledovaný rok 2011.

Klíčová slova: český veřejný ochránce lidských práv, evropský ombudsman, stížnost, podnět, působnost.

ABSTRACT

The aim of my thesis is the comparison of the Czech Ombudsman and the European Ombudsman and the monitoring of differences in their powers and jurisdiction. In the theoretical part I will deal with the general definition of an ombudsman institution as such. Furthermore, I will focus on a comparison of the Czech Ombudsman and the European Ombudsman. Describing their powers and duties and will follow the divergence in the offices and what they deal with.

In the practical part will analyze the activities of both institutions mentioned. Its activity will be directed to the comparison of the number of complaints received and investigated since the beginning of mouth-machining of individual offices to 2011. Furthermore, I will focus on the structure of individual complaints and the number of cases processed for the latest in 2011.

Key words: Czech Public Defender of Human Rights, the European Ombudsman, a complaint, under-net coverage.

Rád bych touto formou poděkoval mému vedoucímu práce prof. JUDr. PhDr. Miloši Več-
řovi, CSc., za rady a připomínky, které mi poskytl během psaní mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG
jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 INSTITUTE VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV	11
1.1 OBECNÉ VYMEZENÍ	11
1.2 HISTORIE INSTITUTU OMBUDSMANA.....	11
1.3 KLASIFIKACE INSTITUTE OMBUDSMANA	12
2 ČESKÝ OMBUDSMAN	14
2.1 USTANOVENÍ DO FUNKCE	15
2.2 PRAVOMOCI	15
2.3 PŮSOBNOST	16
2.4 ČINNOST OCHRÁNCE PRÁV ČR	17
2.5 ZVLÁŠTNÍ OPRÁVNĚNÍ A POVINNOSTI OCHRÁNCE PRÁV ČR	19
3 EVROPSKÝ OMBUDSMAN	20
3.1 USTANOVENÍ DO FUNKCE	21
3.2 PRAVOMOC	22
3.3 PŮSOBNOST	22
3.4 ČINNOST EVROPSKÉHO OMBUDSMANA	23
3.5 DALŠÍ ČINNOSTI EVROPSKÉHO OMBUDSMANA.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 ANALÝZA ČINNOSTÍ ČESKÉHO A EVROPSKÉHO OMBUDSMANA	28
4.1 VÝVOJ POČTU PŘIJATÝCH STÍŽNOSTÍ ČESKÉHO A EVROPSKÉHO OMBUDSMANA ZA POSLEDNÍ DESETILETÍ	28
4.2 STRUKTURA STÍŽNOSTÍ Z POHLEDU SPADÁNÍ DO PŮSOBNOSTI.....	30
4.3 SROVNÁNÍ POČTU VYŘÍZENÝCH PODNĚTŮ, ZAHÁJENÝCH ŠETŘENÍ A ZJIŠTĚNÝCH POCHYBENÍ	32
CELKOVÉ SHRNU TÍ PROVEDENÉ KOMP ARACE A DOPORUČENÍ	36
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	40
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	43
SEZNAM GRAFŮ	44
SEZNAM OBRÁZKŮ	45
SEZNAM PŘÍLOH	46

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil porovnání dvou institucí, jejichž činnost je v podstatě velice podobná, rozprostírající se však na různých rovinách působnosti. Budu srovnávat institut českého ochránce práv a evropského ombudsmana.

Svou práci jsem rozdělil na část teoretickou a praktickou. Obsahem teoretické části je obecné vymezení instituce ochránce práv jako takové. Dále popíši počátky první instituce ochránce práv a tři základní modely ombudsmanů, které mnou použitá literatura rozlišuje.

Poté se zaměřím na podrobnější rozlišení obou studovaných institucí, tedy českého a evropského ombudsmana. Pozornost tedy budu věnovat detailnějšímu představení obou institucí, jejich ustanovení do funkce, funkčnímu období, pravomocemi, působností a samotnou činností obou orgánů.

V praktické části budu analyzovat činnost českého a evropského ombudsmana. Zaměřím se na srovnání vývoje počtu obdržených stížností u obou úřadů od vzniku až po rok 2011. Dále se zaměřím na strukturu stížností z hlediska působnosti a dále pak na počet vyřízených stížností z hlediska působnosti obou ombudsmanů. Na konci kapitoly provedu celkové shrnutí z provedené komparace.

Cílem mé práce je srovnání českého a evropského ombudsmana a ucelené přestavení obou institucí jako takových včetně jejich činností. Závěrem mé práce bych se rád zamyslel a doporučil rozvoj a zlepšení kompetencí obou ombudsmanů.

Ve své práci budu vycházet z volně dostupných materiálů o obou ombudsmanech, z jejich výročních zpráv a ze zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv a také z rozhodnutí o Evropského parlamentu o pravidlech a obecných podmínkách pro výkon funkce veřejného ochránce práv. Budu také vycházet z odborných publikací a internetových zdrojů, především z oficiálních stránek obou ombudsmanů a internetových serverů zaměřujících se na tuto problematiku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INSTITUCE VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

1.1 Obecné vymezení

Veřejný ochránce práv chrání osoby před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je toto jednání v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy nebo jsou úřady nečinné.

Provádí také preventivní systematické návštěvy míst, kde mohou být lidé omezováni na svobodě, a usiluje o respektování jejich základních práv. Veřejný ochránce práv ČR (dále také „ochránce“) rovněž přispívá k prosazování práva na rovné zacházení a ochraně před diskriminací. (Veřejný ochránce práv, 2012)

Ombudsmana můžeme z pohledu současných poznatků obecně charakterizovat jako nezávislou a nestrannou osobu volenou parlamentem, která na základě stížností nebo z vlastní iniciativy a poměrně neformálně šetří namítanou protiprávnost nebo jiná pochybení v jednání (včetně event. nečinnosti) veřejné správy. Ombudsman se věcí začne zabývat zpravidla tehdy, když není k dispozici jiný, účinný (obranný) právní prostředek, a svými přímo nevynutitelnými doporučeními iniciuje nápravu. (Sládeček, 2005, s. 309)

Prof. D. C. Rowat v souvislosti s analýzou švédského ombudsmana zdůrazňuje následující – zřejmě všeobecně akceptovatelné – fundamentální znaky instituce:

1. Jde o funkcionáře parlamentu.
2. Nestranného „vyšetřovatele“ (investigator), který je politicky nezávislý.
3. Nemá oprávnění rušit nebo měnit rozhodnutí (orgánů).
4. Může provádět šetření (i) z vlastní iniciativy.
5. Způsoby (styl) jeho práce jsou neformální, rychlé a levné. (Rowat, 1985, s. 4-5)

1.2 Historie institutu ombudsmana

Rozsah působnosti ombudsmana a vymezení jeho zákonných oprávnění je v různých zemích odlišný. Obecně jde však vždy o osobu, která je státem pověřena řešit stížnosti jed-

notlivců na jednání veřejné správy či z vlastní iniciativy upozorňovat na nesprávné jednání či protiprávnost jednání a postupů veřejných institucí. (Veřejný ochránce práv, 2012)

Výraz „ombudsman“ sice pochází ze švédštiny, ale jeho prapůvodní základ lze zřejmě vysledovat v islandštině, a to konkrétně ve středověkém slově „umbup“ (moc, autorita). Jako „ombud“, respektive „ombudsman“ byla označována ta osoba, která vystupovala jako zástupce, zmocněnec či mluvčí dalších osob. (Pavlíček a kol., 1998 s. 349)

Funkci prvního „skutečného“ ombudsmana (pokud pomineme některé podobné činnosti římských tribunů lidu či středověkých panovníků) zřídil v 18. století švédský král Karel XII. Od roku 1713 měl tento ombudsman dbát především na správné chování královských úředníků. Od roku 1809 byla instituce ombudsmana poprvé pevně zakotvena ve švédské ústavě, kdy byla definována jako orgán parlamentu dohlížející na to, jak soudci, vládní a ostatní úředníci zachovávají zákony a jiné právní předpisy. Ústavní zakotvení doplnil následně zákon o instrukcích pro ombudsmana, který přesněji specifikoval jeho oprávnění a výkon působnosti. Největšího rozvoje dosáhla instituce ombudsmana ve 20. století. Zejména po 2. světové válce vznikla v různých modifikacích závislých především na historickém a politicko-společenském vývoji konkrétní země téměř ve 100 státech světa. (Veřejný ochránce práv, 2012)

1.3 Klasifikace instituce ombudsmana

Nejčastěji se ombudsman rozděluje na ombudsmany moci zákonodárné (parlamentní či legislativní ombudsman), ombudsman moci výkonné a zvláštní ombudsman. Nejrozšířenější skupinu tvoří „klasický“ (výše charakterizovaný), historicky starší ombudsman moci zákonodárné. Jeho existence je odvozena od nejstaršího zastupitelského sboru, jenž ho zpravidla volí na většinou fixně stanovené funkční období a ke kterému má také určité, zákonem stanovené vztahy. Ombudsman moci výkonné je jmenován vládou, resp. jejím předsedou, event. hlavou státu. Jeho vazba na parlament je buď slabá, nebo žádná. Speciální ombudsmani mohou mít povahu jak součásti moci výkonné, tak orgánu ustanoveného legislativou. (Pavlíček a kol., 1998, s. 351)

Další dělení lze provést na ombudsmany všeobecné (generální), kteří se zaměřují obecně na veškerou činnost veřejné správy, a na ombudsmany speciální, věnující se pouze určité

oblasti výkonu veřejné správy (např. vězeňství, vojenství, ochrana práv dětí, ochrana dat atd.). Ombudsmani mohou být centralizováni s působností v celém státě, či působit lokálně, v určitém regionu (Itálie, Švýcarsko). (Veřejný ochránce práv, 2012)

Na základě místního vymezení rozděluje Pavlíček ombudsmany na „ústřední“ (celostátní, „national“), „zemské“ („state“) a místní (regionální, městské apod.) Zemští ombudsmani se vyskytují toliko ve státech složených (federacích), např. Rakousko, Německo nebo Austrálie a zpravidla působí vedle ústředních (federálních) ombudsmanů. Místní ombudsman, jak již název napovídá, působí pouze na určité části území a zabývá se pouze stížnostmi na místní orgány. Vývojově často nejdříve vznikají „ústřední“ ombudsmani s působností zaměřenou pouze na oblast ústřední veřejné správy či dokonce jen na její – z hlediska občana – zvláště citlivý úsek (např. vojenství). Teprve později dochází k ustanovení samostatně činných ombudsmanů místních. (Pavlíček a kol., 1998, s. 353)

Český veřejný ochránce práv náleží do většinové skupiny všeobecných parlamentních ombudsmanů působících centrálně, kteří v současné době s určitými modifikacemi působí téměř ve všech zemích EU. (Veřejný ochránce práv, 2012)

Nikoliv zanedbatelnou novější tendencí se jeví zřizování tzv. „soukromých“ ombudsmanů působících sice mimo státní struktury, ale jejichž existence bývá někdy založena zákonem (Velká Británie). (Pavlíček a kol., 1988, s. 353)

V posledních letech se můžeme také setkat se vznikem ombudsmanů v soukromé sféře, kdy například banky či firmy dodávající energie do domácností mohou mít svého vlastního ombudsmana, který má za cíl hájit zájmy právě klientů těchto společností a nalézat východiska ze situací, kdy nebyla vyřešena podle představ klienta.

2 ČESKÝ OMBUDSMAN

Jedním z pokusů o zakotvení instituce ombudsmanského typu byl vládní návrh zásad ústavního zákona o ochránci lidských a občanských práv ČSFR, pocházející z června 1992, kdy se konalo připomínkové řízení, nicméně bylo zastaveno kvůli tehdy probíhající volbám. Při úpravě Ústavy České republiky na podzim 1992 se objevily i alternativní návrhy základního zákona, které ovšem nebyly Českou národní radou projednávány. Je třeba připomenout, že návrh ČSSD předpokládal ustanovení Ochránce základních práv a svobod, který měl mít zřejmě charakter ombudsmanské instituce. (Sládeček, 2000, s. 19)



Obrázek 1: Pavel Varvařovský
(Brněnský deník, 2011)

Po komplikovaných peripetích zrodu nového zákona byl vysloven souhlas jak poslanecké sněmovny, tak také senátu a dne 8. prosince 1999 byl přijat zákon pod číslem 349/1999 Sb. o Veřejném ochránci práv a dne 22. prosince 1999 byl podepsán prezidentem republiky. Byl vyhlášen 31. prosince 1999 a nabyl účinnosti šedesátým dnem po vyhlášení, tedy dne 28. února 2000.

Se zákonem o veřejném ochránci práv musel být vydán i další návrh, který předpokládá změnu některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o Veřejném ochránci práv. Přijat byl v lednu 2000 a vyhlášen jako zákon č. 18/2000 Sb., o Ústavním soudu, jehož účinnost byla dnem účinnosti zákona 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Následně bylo v červnu vydáno vládní nařízení o provedení zákona o Veřejném ochránci práv pod číslem 165/2000 Sb.

Do července 2000 došlo ze strany poslanců k neúspěšné volbě veřejného ochránce práv a s ním i jeho zástupce. Až na podzim se při jednání obou komor Parlamentu ČR dospělo k politické shodě a dne 12. prosince 2000 byl podle návrhu Senátu ČR zvolen Poslaneckou sněmovnou ČR prvním českým veřejným ochráncem práv JUDr. Otakar Motejl.

2.1 Ustanovení do funkce

Veřejný ochránce práv ČR, (dále jen „ochránce“), je monokratickým nezávislým a nestranným státním orgánem, který stojí mimo veřejnou správu a není tedy úřadem. Zákonem je naopak povolán k tomu, aby činnost veřejné správy kontroloval a dohlížel na ni.

Ochránce je volen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, (dále jen „PČR“), na období 6 let z kandidátů navržených prezidentem republiky a Senátem. Zvolen může být pouze na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období. Ze své činnosti se ochránce zodpovídá Poslanecké sněmovně PČR. Ochránce má jednoho zástupce voleného Poslaneckou sněmovnou PČR stejným způsobem a se stejnými podmínkami, jako je tomu u ochránce.

Zástupce zastupuje ochránce v době jeho nepřítomnosti a zákon ochránci umožňuje pověřit ho výkonem části své působnosti. Aktuálně jde např. o oblast pozemkového práva a restitucí, stavby a regionální rozvoj, životní prostředí, zdravotnictví, ochranu dětí, mládeže a rodiny, samosprávu, školství či ochrany osobních údajů a poskytování informací. (Veřejný ochránce práv, 2012)

Ochránce vykonává svou funkci nezávisle a nestranně. K posílení skutečně nezávislého postavení slouží zejména též zakotvení imunity a taxativní stanovení důvodů ztráty funkce. Nestrannost zřejmě znamená nenadržování jedné ze „stran“, ale objektivní přešetření a posouzení věci. Ochránce dále požívá trestní imunity, která je ovšem poněkud užší než u poslanců a senátorů: nelze ho trestně stíhat bez souhlasu Poslanecké sněmovny. Odepřeli Poslanecká sněmovna souhlas, tak je trestní stíhání do skončení funkčního období ochránce vyloučeno. (Pavlíček a kol., 2001 s. 479)

2.2 Pravomoci

Pravomoci ochránce vůči orgánům, jejichž činnost je oprávněn prošetřovat, zahrnují oprávnění vstupovat do všech prostor úřadů, nahlížet do spisů správních orgánů, klást otázky zaměstnancům úřadů, účastnit se ústních jednání a klást otázky přítomným osobám. Úřady jsou povinny mu na jeho žádost předložit požadované dokumenty a poskytovat mu pomoc při jeho šetřeních. (§ 16)

Ochránce je oprávněn doporučit vydání, změnu nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu. Doporučení podává úřadu, jehož působnosti se týká, a jde-li o nařízení nebo usnesení vlády nebo zákon, vládě. (§22)

Ochránce je oprávněn s vědomím vedoucích úřadů, a to i bez předchozího upozornění, vstupovat do všech prostor úřadů a provádět šetření spočívající v nahlížení do spisů, klade-ní otázek jednotlivým zaměstnancům úřadů, rozmluvě s osobami umístěnými v zařízeních, a to bez přítomnosti jiných osob. (§ 15, ods.1)

2.3 Působnost

Působnost Veřejného ochránce práv ČR se vztahuje na všechny správní úřady a další subjekty, pokud vykonávají státní správu. Veškerá působnost je definována v zákoně o Veřej-ném ochránci práv. Veřejný ochránce práv má za úkol ochranu osob před jednáním v rozporu se zákonem a ochranu proti porušování základních principů demokratického fungování státu, ochranu před nečinností a v samotném základu ochranu proti porušování základních práv a svobod.

Působnost ochránce se vztahuje na ministerstva a jiné správní úřady s působností pro celé území státu, správní úřady jim podléhající, Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad, Radu pro rozhlasové a televizní vysílání, orgány územních samosprávných celků při výkonu státní správy, a není-li dále stanoveno jinak na Policii České republiky, Armádu České republiky, Hradní stráž, Vězeňskou službu České republiky, dále na zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence, jakož i na veřejné zdravotní pojišťovny. (§1, ods.2)

Od roku 2006 vykonává dohled nad dodržování práv osob omezených na svobodě. Provádí systematické preventivní návštěvy zařízení, kde jsou nebo mohou být osoby drženy na základě rozhodnutí či příkazu orgánu veřejné moci (např. soudu) nebo z důvodu závislosti na poskytované péči (především z důvodu věku, zdravotního stavu, sociální situace atp.).

V roce 2008 získal ochránce zvláštní oprávnění v oblasti státní správy soudnictví – právo

navrhovat zahájení kárných řízení proti předsedům a místopředsedům soudu v případě, že porušují povinnosti spojené s výkonem jejich funkcí. (Veřejný ochránce práv, 2012)

Na institutu veřejného ochránce práv oceňuji zejména to, že má ve svých kompetencích přímo právně zakotvenou činnost resp. činnosti, díky nimž může zejména předcházet porušování základních práv a svobod prostřednictvím návštěv míst, kde k těmto stavům může docházet. Jedná se o čtvrtý odstavec §1 zákona o Veřejném ochránci práv.

- zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení anebo zabezpečovací detence,
- další místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí, zejména policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení,
- místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, zejména zařízení sociálních služeb a jiná zařízení poskytující obdobnou péči, zdravotnická zařízení a zařízení sociálně-právní ochrany dětí. (§1, ods.4)

Působnost ochránce se nevztahuje na Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a na soudy, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů. (§ 1, ods. 7)

Ochránce není oprávněn zasahovat do činnosti a rozhodování úřadů a zařízení jinak, než jak mu stanoví právě zákon.

2.4 Činnost ochránce práv ČR

Tuto kapitolu, která se věnuje činnosti veřejného ochránce práv, definuje samotný zákon 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, kde je přímo specifikována samotná, systematická činnost a kroky, které ochránce vykonává prostřednictvím svého úřadu.

Samotná aktivita vzniká na základě podnětu, a to podnětu podaného přímo samotnému ochránci, tak na základě podnětu adresovaného poslanci nebo senátorovi, který jej ochránci

postoupil, popřípadě členovi komory parlamentu, který jej postoupil. Jedná také z vlastní iniciativy.

Každý podnět musí obsahovat několik formálních prvků, které napomáhají k rychlejšímu a efektivnějšímu projednání. Jedná se o:

- vyličení podstatných okolností věci (§ 10 odst. 1), včetně sdělení, zda věc byla předložena také jinému státnímu orgánu, popřípadě s jakým výsledkem,
- označení úřadu, popřípadě jméno a příjmení nebo jiné údaje o totožnosti osoby, jíž se podnět týká,
- doklad o tom, že úřad, jehož se podnět týká, byl neúspěšně vyzván k nápravě,
- jméno, příjmení a bydliště, u právnické osoby název, sídlo a osoby oprávněné jejím jménem jednat, toho, kdo podnět podává (§11, ods.1)

Často se uvádí, že ombudsman, na rozdíl od soudce, neposuzuje pouze zákonnost v úzkém rámci „řádného pořádku práva“, ale že jde více do hloubky a může být „tvořivější“ než soudce. Když zjistí, že nějaká činnost je oprávněná, nemusí ho to uspokojit, může šetřit dál a zachytit podstatné skutečnosti, které by soudu unikly. Zejména z empirických průzkumů vyplívá, že ombudsman je oprávněn či schopen plnit řadu dalších funkcí, které v rámci soudního řízení vůbec nepřipadají v úvahu. (Pavlíček, 1998, str. 356)

Podle §17 zákona o Veřejném ochránci práv, jestliže ochránce šetřením nezjistí porušení právních předpisů ani jiná pochybení, písemně o tom vyrozumí stěžovatele i úřad. Zjistí-li ochránce šetřením porušení právních předpisů či jiná pochybení, vyzve úřad, aby se k jeho zjištění ve lhůtě do 30 dnů vyjádřil. Pokud úřad na výzvu sdělí, že provedl nebo provádí opatření k nápravě a ochránce toto opatření shledá dostatečnými, vyrozumí o tom stěžovatele i úřad. Jinak ochránce po obdržení vyjádření nebo marném uplynutí lhůty sdělí písemně své závěrečné stanovisko úřadu a stěžovateli. Součástí tohoto stanoviska je i opatření k nápravě. (Zoubek, 2007, str. 402)

Poté ombudsman navrhuje opatření k nápravě. To se děje formou doporučení příslušnému orgánu. Zákon definuje tato doporučení:

- zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moci,
- provedení úkonů k odstranění nečinnosti,
- zahájení disciplinárního nebo obdobného řízení,

- zahájení stíhání pro trestný čin, přešupek nebo jiný správní delikt,
- poskytnutí náhrady škody nebo uplatnění nároku na náhradu škody. (§19)

2.5 Zvláštní oprávnění a povinnosti ochránce práv ČR

Ochránce je podle § 22 odst. 1 zákona o Veřejném ochránci práv oprávněn doporučit vydání, změnu nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu. Doporučení podává úřadu, jehož působnosti se týká, a jde-li o nařízení nebo usnesení vlády nebo zákon, vládě. (Zoubek, 2007, s. 403)

Ombudsman má ve své zodpovědnosti v pravidelných intervalech reportovat svou činnost Poslanecké sněmovně a předkládat jí zprávu o své činnosti za předcházející období.

Ombudsman má povinnost předkládat:

- Každoročně do 31. března souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok
- Nejméně jednou za 3 měsíce informovat o své činnosti
- Doporučení k vydání, změně nebo zrušení právního předpisu. (Pavlíček, 2001, s. 482)

Obsahem této zprávy je vždy jak číselné vyjádření stížností a řešených podnětů, tak jejich kategorizace dle adresáta a dalších kritérií. Jedná se o vyhodnocení doporučení za předminulé období, nová doporučení za minulé období a jejich vyjádření se k nim, zhodnocení vztahu s ústavními orgány, veřejnou správou a detenčními ústavy. Dále je ve zprávě obsaženo zhodnocení činnosti ombudsmana ve věcech ochrany proti diskriminaci a vyhošťování cizinců.

3 EVROPSKÝ OMBUDSMAN

Možnost zřízení ombudsmana na evropské úrovni sahá až do 70. let 19. stol. K zavedení této instituce přispělo především Španělsko. V roce 1991, na Mezivládní konferenci o politické unii, byla předložena španělská iniciativa o evropském občanství. V tomto návrhu měla být práva občanů podpořena vznikem nového orgánu, který bude občany a jejich práva chránit.

Samotná instituce byla zřízena na základě Maastrichtské smlouvy. Pravidla pro výkon jeho funkce přijal Evropský parlament 9. března 1994 a jsou připojena v příloze X Jednacího řádu Evropského parlamentu (právní zakotvení evropského ombudsmana je tedy zhruba o 5 let starší než u ombudsmana českého). (Blahušiak, 2012)

Prvním Evropským ombudsmanem se stal bývalý finský ombudsman a ministr spravedlnosti Jacob Söderman, který byl schválený do funkce Evropským parlamentem 12. července 1995 a znovu zvolen v roce 1999. Během svého druhého funkčního období se Jacob Söderman rozhodl v roce 2003 odejít ze svého úřadu kvůli tomu, že dosáhl věku 65 let, který je ve Finsku rokem pro odchod do důchodu. Od roku 2003 zastává funkci Evropského ombudsmana Řek Nikiforos Diamandouros a v roce 2004 byl znovu potvrzen ve funkci. (Škrábalová, 2005, s. 4)

Veřejný ochránce práv přispívá za podmínek a v mezích stanovených výše uvedenými smlouvami k odhalování nesprávného úředního postupu při činnosti orgánů a institucí Společenství, s výjimkou Soudního dvora a Soudu prvního stupně při výkonu jejich soudní pravomoci, a doporučuje nápravná opatření. Činnost jiných orgánů či osob nemůže být předmětem stížnosti uplatněné u veřejného ochránce práv.

Každý občan Evropské unie nebo každá fyzická nebo právnická osoba s bydlištěm nebo sídlem v členském státě Evropské unie se může obrátit na veřejného ochránce práv buď přímo, nebo prostřednictvím člena Evropského parlamentu se stížností týkající se nesprávného úředního postupu při činnosti orgánů a institucí Společenství s výjimkou Soudního dvora a Soudu prvního stupně při výkonu jejich soudní pravomoci. Veřejný ochránce práv



Obrázek 2: Nikiforos Diamandouros (Geek Europe Reporter, 2010)

uvědomí dotyčný orgán nebo dotyčnou instituci neprodleně po obdržení stížnosti. (Evropský veřejný ochránce práv, 2012)

3.1 Ustanovení do funkce

Veřejný ochránce práv je vybírán z osob, které jsou občany Evropské unie, mají plná občanská a politická práva, poskytují veškeré záruky nezávislosti, splňují podmínky požadované pro výkon nejvyšších soudních funkcí ve své zemi nebo mají obecně uznávané zkušenosti a způsobilost pro výkon funkce veřejného ochránce práv. (statutu Evropského ombudsmana čl. 6.)

Veřejný ochránce práv vykonává svou funkci zcela nezávisle v obecném zájmu Společenství a občanů Evropské unie. Při plnění funkce nesmí požadovat ani přijímat pokyny od žádné vlády ani orgánu. Zdrží se veškeré činnosti neslučitelné s povahou jeho funkce. Při nástupu do funkce se slavnostně zavazuje před Soudním dvorem Evropských společenství, že bude vykonávat svou funkci zcela nezávisle a nestranně a plnit po celou dobu výkonu funkce i po jejím ukončení povinnosti z ní vyplývající, zejména povinnost čestného a zdrženlivého jednání při přijímání některých funkcí nebo některých výhod po skončení výkonu funkce veřejného ochránce práv. (statutu Evropského ombudsmana, článek 9 a 10)

Co se týká ukončení funkce evropského ombudsmana, shoduje se s pozbytím funkce Veřejného ochránce práv u nás. Končí tedy uplynutím funkčního období, odstoupením či odvoláním.

Evropský ochránce práv, který již nesplňuje podmínky požadované k výkonu funkce nebo který se dopustí vážného pochybení, může být odvolán Soudním dvorem Evropských společenství na žádost Evropského parlamentu. (statutu Evropského ombudsmana, článek 8)

Podobně jako u nás nesmí být veřejný ochránce členem žádného politického hnutí, či politické strany a nesmí vykonávat správní funkci a profesionální činnost.

Ombudsman je volen prostou většinou při nadpoloviční účasti europoslanců.

3.2 Právomoc

Ombudsman má široké vyšetřovací pravomoci. Instituce a orgány Společenství mají povinnost poskytovat mu informace, které požaduje, a zpřístupnit mu příslušné dokumenty. Členské státy mu taktéž musí poskytnout informace, které mohou pomoci při objasňování případů špatné zprávy institucí a orgánů Společenství. (Businessinfo, 2006)

Právomoc ombudsmana se nevztahuje na Soudní dvůr EU, Soud I. stupně a Soud pro veřejnou službu. Nemůže také zasahovat, i přesto, že se to týká záležitostí Evropské unie, do jakýchkoli orgánů v členských státech, nebo také do činnosti národních soudů či Veřejných ochránců práv, ale také se nemůže zabývat stížnostmi na soukromé osoby nebo podniky.

3.3 Působnost

Působnost evropského ombudsmana se vztahuje na Evropskou komisi, Radu EU a Evropský parlament, Evropský účetní dvůr, Evropskou investiční banku, Evropskou centrální banku (ECB), ale také na Evropskou nadaci pro zlepšení životních a pracovních podmínek a na Evropskou agenturu pro léčivé přípravky, ale i další. (Evropský veřejný ochránce práv, 2012)

Naopak evropský ombudsman neřeší stížnosti proti vnitrostátním, regionálním nebo místním orgánům členských států, a to ani za předpokladu, že se stížnosti týkají záležitostí EU. Těmito orgány jsou např. ministerstva, státní agentury či obecní zastupitelstva. Dále neřeší činnost národních soudů či veřejných ochránců práv. Evropský veřejný ochránce práv není odvolacím orgánem pro rozhodnutí vydaná těmito orgány. Do jeho působnosti nespádají také stížnosti podané na podniky nebo soukromé osoby. (Blahušiak, Euroskop, 2012)

3.4 Činnost Evropského ombudsmana

Jak jsem již uvedl v úvodu, Evropský veřejný ochránce práv je kontrolní orgán, který vyšetřuje stížnosti týkající se nesprávného úředního postupu institucí a orgánů Evropské unie.

V souladu se svými povinnostmi provádí veřejný ochránce práv šetření, která považuje za opodstatněná, a to z vlastního podnětu nebo na základě stížností předložených občany Evropské unie nebo jakoukoli fyzickou nebo právnickou osobou s bydlištěm nebo sídlem v některém z členských států, přímo nebo prostřednictvím poslance Evropského parlamentu, pokud uvedené skutečnosti nejsou nebo nebyly předmětem soudního řízení. (Blahušiak, Euroskop, 2012)

Pokud se evropský veřejný ochránce práv nemůže stížností zabývat – například proto, že se týká státní, regionální nebo místní správy v členských státech – vynaloží veškeré úsilí, aby Vám pomohl váš problém vyřešit. Často tak, že případ postoupí členovi evropské sítě veřejných ochránců práv nebo Vám doporučí, abyste se na člena této sítě obrátili. Evropská síť veřejných ochránců práv byla založena v roce 1996 a je složena z národních a regionálních veřejných ochránců práv v členských státech EU, v zemích žádajících o členství, v Norsku a na Islandu, a dále z petičních výborů v EU. (Evropský veřejný ochránce práv, 2012)

Veřejný ochránce práv může vyřešit Váš problém tím, že pouze informuje dotčený orgán, instituci, úřad nebo agenturu. Pokud to nestačí, snaží se najít smírné řešení, které napraví vzniklou situaci k Vaší spokojenosti. Pokud tento postup selže, veřejný ochránce práv navrhne dotčenému orgánu opatření k nápravě. Jestliže dotčený orgán navrhované opatření nepřijme, předá veřejný ochránce práv zvláštní zprávu Evropskému parlamentu, který se v případě, že to považuje za nutné, může rozhodnout k přijetí politických opatření. Pokud se veřejný ochránce práv nemůže stížností zabývat (například proto, že již byla předmětem soudního řízení), zpravidla Vám doporučí jiný orgán, který by Vám měl být schopen pomoci. (Evropská unie, 2012)

Jestliže se veřejný ochránce práv v rámci šetření dozví o skutečnostech, jež podle jeho názoru spadají do oblasti trestního práva, neprodleně o tom uvědomí příslušné vnitrostátní orgány prostřednictvím stálých zastoupení členských států při Evropské unii, a spadá-li případ do jejich pravomocí, příslušné orgány či instituce Společenství, nebo úřady pověře-

né bojem proti podvodům; v případě potřeby veřejný ochránce práv rovněž uvědomí orgán nebo instituci Společenství, z nichž pochází dotyčný úředník nebo zaměstnanec, a tento orgán nebo instituce může případně použít čl. 18 druhý pododstavec protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství. Veřejný ochránce práv může také informovat dotyčný orgán nebo dotyčnou instituci Společenství o skutečnostech nasvědčujících tomu, že jednání některého z jejich úředníků či zaměstnanců spadá do působnosti disciplinárních předpisů. (Evropský veřejný ochránce práv, 2012)

Stejně jako u českého ombudsmana tak i u evropského musí být splněny určité náležitosti, které má daná stížnost obsahovat. Ve stížnosti by tedy měl být uveden autor a předmět stížnosti, dané stížnosti musí také předcházet vhodné administrativní kroky vůči danému orgánu nebo instituci a v případě, že se stížnost týká pracovněprávních vztahů mezi orgány a institucemi a jejich úředníky a ostatními zaměstnanci, tak musí být před podáním stížnosti vyčerpány možnosti vnitřních správních žádostí a stížností. (Občanská společnost, 2008)

Než tedy začne být stížnost prošetřována, je třeba zjistit, zda tato stížnost splňuje další kritéria přípustnosti. Statut uvádí tato kritéria:

1. Musí být uveden autor a předmět stížnosti (čl. 2 odst. 3 statutu).
2. Veřejný ochránce práv nesmí zasahovat do žádného soudního řízení ani zpochybňovat správnost soudního rozhodnutí (čl. 1 odst. 3 statutu).
3. Stížnost musí být podána do dvou let od okamžiku, kdy se stěžovatel dozvěděl o skutečnostech, z nichž stížnost vychází (čl. 2 odst. 4 statutu).
4. Stížnosti musí předcházet vhodné administrativní kroky vůči danému orgánu nebo instituci (čl. 2 odst. 4 statutu).
5. V případě stížností týkajících se pracovněprávních vztahů mezi orgány, institucemi a jejich úředníky a ostatními zaměstnanci musí být před podáním stížnosti vyčerpány možnosti vnitřních správních žádostí. (Diamandouros, 2010)

6. září 2001 byl přijat Evropským parlamentem Kodex řádné správní praxe, někdy také nazýván Kodex řádného úředního chování (dále jen „kodex“). Tento kodex vysvětluje občanům Evropské unie, co mají právo od evropské správy očekávat. Slouží jako užitečná pomůcka pro státní úředníky a podporuje nejvyšší standard správy, aby nedocházelo k nesprávnému úřednímu postupu. K nesprávnému úřednímu postupu tedy může dojít, pokud

některý veřejný orgán nejedná v souladu s pravidlem nebo zásadou, které jsou pro ně závazné. Musí ho dodržovat všechny instituce a orgány. Díky tomuto kodexu mají občané EU nástroj, jak poznat, že úřední postup dané instituce se vymyká normě, která je pro samotný proces stanovena. Občané mohou sami zhodnotit, zda je chování dané instituce či orgánu v souladu s tímto kodexem a předem tak vyhodnotit, zda je postup správný či nikoliv. Může se tak předcházet stížnostem, které by byly předem zamítnuty.

Aktivita veřejného ochránce práv se větví na dvě základní sféry, jakým způsobem a s jakým výsledkem může být šetření ukončeno.

Buď evropský ombudsman dojde k závěru, že nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu, anebo naopak zjistí, že se jednalo o nesprávný úřední postup. V prvním případě sdělí svůj poznatek stěžovateli a případně mu poradí, na koho se obrátit. Ve druhém případě, jestliže není možné případ uspokojivě vyřešit již v průběhu šetření, tak ombudsman usiluje ve spolupráci s dotyčným orgánem, pokud možno o smírném řešení, které odstraní pochybení a uspokojí tak stěžovatele. Smírným řešením se rozumí například změna daného rozhodnutí, nabídka omluvy či poskytnutí náhrady. Pokud pokus o smírné řešení selže, má dále ombudsman dvě možnosti jak postupovat:

- uzavře odůvodněným rozhodnutím, které může obsahovat kritickou poznámku
- vypracuje zprávu s návrhem doporučení dotyčnému orgánu

Ombudsman kritickou poznámku aplikuje v případě, že dotyčný orgán či instituce již nemůže nesprávný úřední postup napravit, tento nesprávný úřední postup zřejmě nemá obecné důsledky a podle všeho není třeba, aby veřejný ochránce práv činil následné kroky. Ombudsman učiní kritickou poznámku také tehdy, pokud si myslí, že návrh doporučení by byl zbytečný. Kritická poznámka je tedy potvrzením stěžovateli, že jeho stížnost byla oprávněná, a dotyčnému orgánu ukazuje, co učinil nesprávně, aby se případně mohl podobnému jednání v budoucnu vyvarovat. (Diamandouros, 2010, s. 46)

V případech, kdy je možné, aby dotčený orgán nesprávný úřední postup napravit, nebo v případech, kdy je nesprávný úřední postup zvláště závažný nebo má obecné důsledky, obvykle veřejný ochránce práv dotčenému orgánu, instituci či jinému subjektu podá návrh doporučení. Podle čl. 3 ods. 6 statutu veřejného ochránce práv musí orgán či instituce nebo jiný subjekt do tří měsíců zaslat podrobné stanovisko. (Diamandouros, 2010, s. 47)

Pokud tento dotčený orgán nepřijme navrhovaná opatření ze strany ombudsmana nebo pokud nespolupracuje, či nereaguje uspokojivě, může ombudsman podat zvláštní zprávu Evropskému parlamentu.

3.5 Další činnosti evropského ombudsmana

Kromě hlavních činností evropského ombudsmana, tedy prošetřování stížností týkajících se nesprávného úředního postupu institucí a orgánů Evropské unie, je jeho důležitou úlohou činnost v rámci sítě veřejných ochránců práv jednotlivých protějšků na regionálních úrovních.

Členové evropské sítě veřejných ochránců práv si vyměňují informace o právu EU a osvědčených postupech prostřednictvím seminářů a setkání, pravidelného bulletinu, elektronické diskuze a denního elektronického zpravodajství. Návštěvy evropského veřejného ochránce práv v členských státech se pro rozvoj sítě rovněž ukázaly jako vysoce účinné. Evropský veřejný ochránce práv členům evropské sítě veřejných ochránců práv poskytuje služby extranetu, který zahrnuje několik diskusních fór a fóra pro sdílení dokumentů. Ukázalo se, že jsou pro úřady veřejných ochránců práv v rámci sítě velmi užitečná, také se zde pravidelně vyvěšují otázky a odpovědi týkající se důležitých právních problémů EU. Extranet rovněž poskytuje elektronické zpravodajství, denní zprávy veřejného ochránce práv, které jsou zveřejňovány každý pracovní den, a obsahuje články, tiskové zprávy a oznámení z úřadů v celé síti. Obsah extranetu zahrnuje také aktuální směrodatný seznam národních a regionálních veřejných ochránců práv v členských státech Evropské unie, v zemích žádajících o členství v EU a v některých dalších evropských zemích. (Evropský veřejný ochránce práv, 2012)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ANALÝZA ČINNOSTÍ ČESKÉHO A EVROPSKÉHO OMBUDSMANA

V praktické části své bakalářské práce se budu věnovat analýze a porovnání činností obou těchto institucí v obdobích mezi roky 2001 až 2010, z něhož jsou dostupná data pro komparaci u obou ombudsmanů, jak českého, tak evropského. Budu tedy čerpat převážně z již zmíněných oficiálních výročních zpráv. U českého ochránce práv budu vycházet i z dat za rok 2011, která jsou již nyní dostupná.

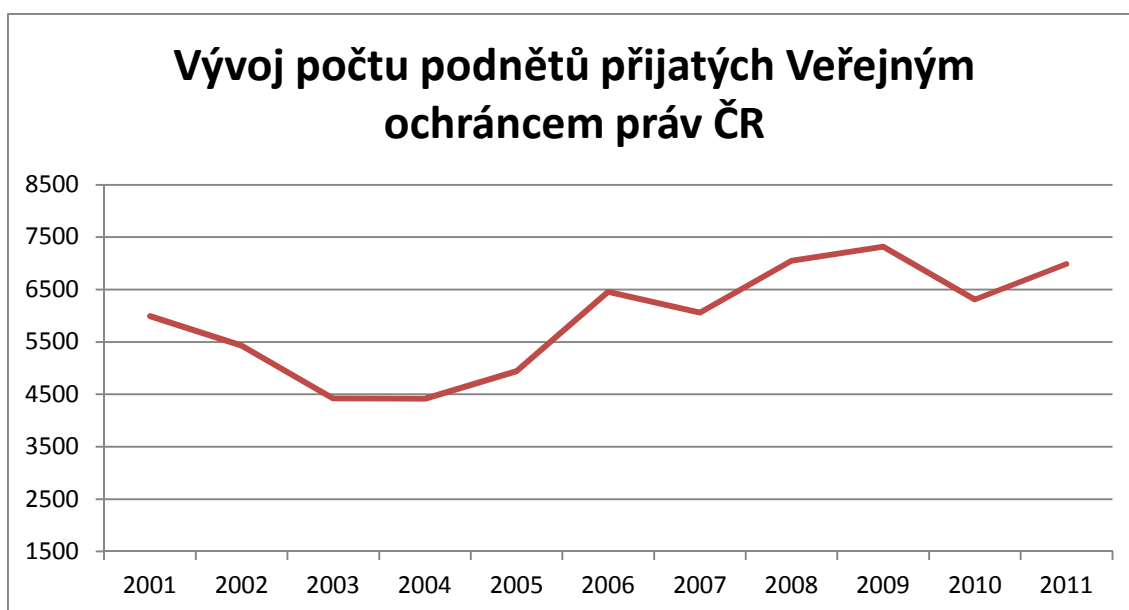
4.1 Vývoj počtu přijatých stížností českého a evropského ombudsmana za poslední desetiletí

Při analýze vývoje celkového počtu stížností jsem dospěl k překvapivému závěru. Při srovnání absolutních čísel, co do počtu přijatých podnětů, je český veřejný ochránce práv vytížen mnohem větším počtem podnětů, než jeho evropský protějšek. V průměru se tato čísla jednotlivých institucí liší o 2000 podnětů. Původně jsem předpokládal, že evropský ombudsman bude řešit mnohem více podnětů. Vysvětlením této disproporce je to, že evropský ombudsman, jakož to centrální orgán využívá při své práci pomoc Evropské sítě veřejných ochránců.

Evropská síť veřejných ochránců práv se skládá z více než 90 úřadů v 32 evropských zemích. Síť se skládá z úřadů národních a regionálních veřejných ochránců práv a podobných orgánů členských států Evropské unie, zemí žádajících o členství v EU a některých dalších evropských zemích, jakož i Evropského veřejného ochránce práv a Petičního výboru Evropského parlamentu. Tato síť vznikla v roce 1996 a postupně se vyvinula v účinný nástroj spolupráce pro veřejné ochránce práv a jejich pracovníky a slouží jako efektivní mechanismus spolupráce při řešení případů. Pro evropského veřejného ochránce práv je zvláště důležitá, neboť mu umožňuje rychle a účinně řešit stížnosti, které nespadají do jeho působnosti. (Evropský veřejný ochránce práv, 2012)

Při vyhodnocení desetiletého měřítka počtu stížností u českého ombudsmana je vidět stále vzrůstající tendence počtu podnětů. Nejméně podnětů bylo přijato mezi roky 2003 a 2005.

Na přelomu roku 2009 a 2010 klesl celkový počet stížností pod hranici 6500. Jelikož jsou již známa data pro rok 2011, je vidět že tento snižující se trend není udržitelný do dalšího roku. V roce 2011 již počet stížností opět vzrostl nad hranici 6500. Faktem je to, že za poslední 3 sledovaná období, tedy roky 2008 až 2011 se vývoj podnětu drží na hranici kolem 7000. Z toho je možné usuzovat, že vzrůstající trend počtu stížností nebude ani v dalších letech narůstat, pokud nedojde k nepředvídatelným událostem. Toto je jedno z mých zjištění, ke kterému jsem při analýze došel.

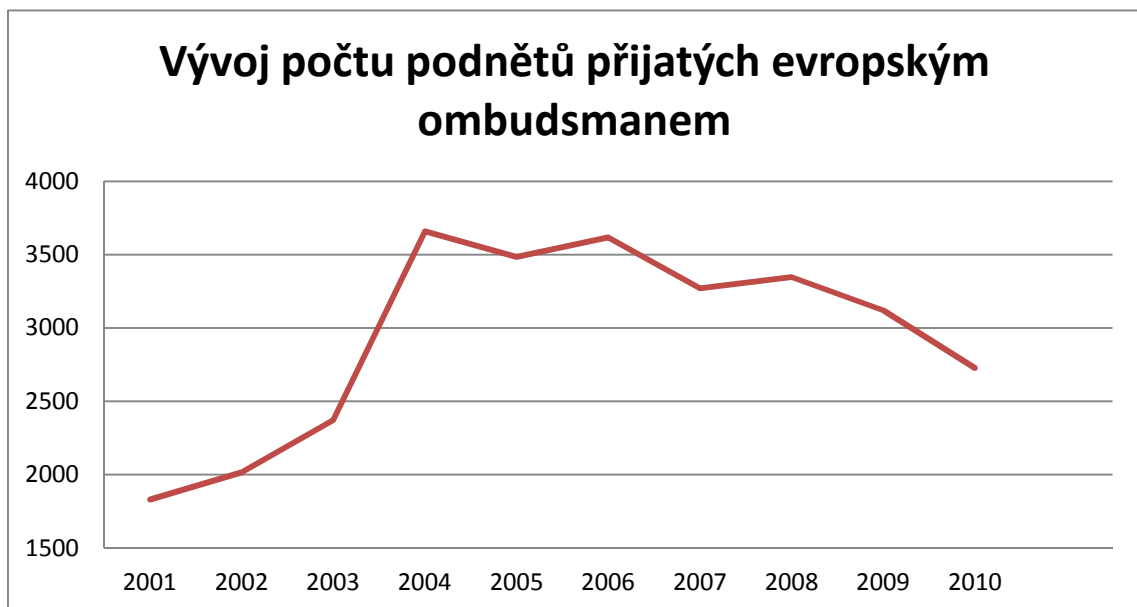


Graf 1: Vývoj počtu podnětů přijatých Veřejným ochráncem práv ČR v letech 2001-2011

Zdroj: Pavel Varvařovský, 2011, str. 33.

Při analýze vývoje počtu přijatých podnětů evropským ombudsmanem je situace odlišná oproti Veřejnému ochránci práv ČR. V roce 2004 došlo k silnému nárůstu počtu podnětů a to na nejvyšší historickou hranici 3659 podnětů. Od tohoto data dochází k postupnému snižování přijatých a řešených podnětů. Toto mohou zapříčiňovat dva prvky. Dle mého názoru to je aktivnější využívání pomoci Evropské sítě veřejných ochránců práv, kteří fungují, jako pomyslné síto přes které se podněty dostávají k centrálnímu evropskému ochránci práv. Dalším prvkem, který může tuto skutečnost zapříčiňovat je využívání Kodexu řádné správní praxe. Ten slouží, jak už jsem se zmiňoval v teoretické části k identifikaci občanům, zda jsou úřední postupy v souladu s tímto kodexem. Právě toto je jeho funkcí – předcházet zbytečným podnětům, u kterých se později dojde k závěru, že jsou neopodstatněné.

Jelikož český Veřejný ochránce práv prošetřuje mnohem více podnětů než evropský ombudsman, doporučil bych využít více regionálnějšího řešení. Například formou veřejného ochránce práv pro skupinu krajů. Jelikož máme aktuálně 14 krajů, každému ombudsmanovi by do jeho působnosti spadalo 7 krajů. Jednalo by se s největší pravděpodobností o navýšení nákladů na chod obou institucí zároveň, výsledkem by však byl prostor pro větší operativu a přiblížení se konkrétním orgánům veřejné správy (dále jen „VS“). Ombudsman by tak udržoval těsnější styk s orgány veřejné správy a tím pádem by bylo efektivnější jeho posuzování, zda je jednání orgánů VS v souladu s právními předpisy či nikoliv. Z tohoto pohledu by vznikl větší dohled nad postupy orgánů VS a došlo by tedy i k předcházení nekorektního jednání.



Graf 2: Vývoj počtu podnětů přijatých evropským ombudsmanem v letech 2001-2010

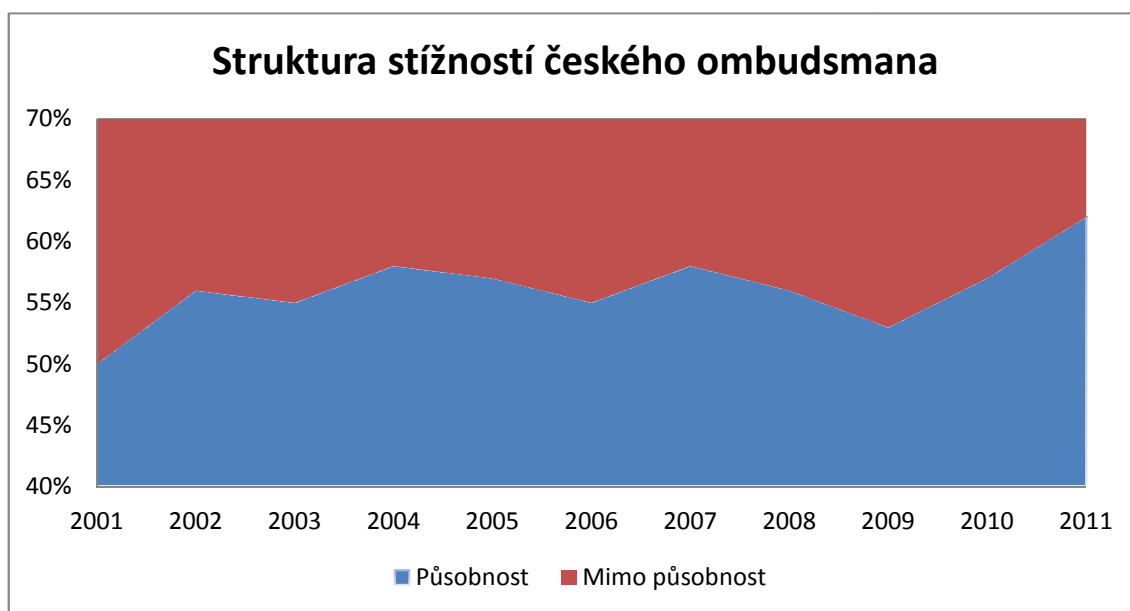
Zdroj: Nikiforos Diamandouros, 2010, s. 25.

4.2 Struktura stížností z pohledu spadání do působnosti

Na základě teoretických poznatků o působnosti obou ombudsmanů, které jsem definoval v teoretické části, budu porovnávat reálné procentuální poměry podnětů spadajících nebo naopak nespádajících do oblasti působnosti. Procentuální vyjádření poměrů je vždy

ke konci roku a nejsou zde zahrnuty stížnosti, které byly v daném roce v řešení a nebyly uzavřeny.

Při pohledu na výsledky řešených podnětů českým Veřejným ochráncem práv je zřejmé, že větší část podnětů spadá do působnosti českého ombudsmana. Největší úspěšnost, co do poměru podnětů spadajících do působnosti, měl Pavel Varvařovský právě v roce 2011, kdy 62% podnětů spadalo do jeho působnosti. To svědčí o zvyšující se informovanosti veřejnosti o tom, co je v kompetenci Veřejného ochránce práv ČR. K této informovanosti dochází dle mého názoru využíváním interaktivních médií – především oficiálních stránek českého ochránce práv.

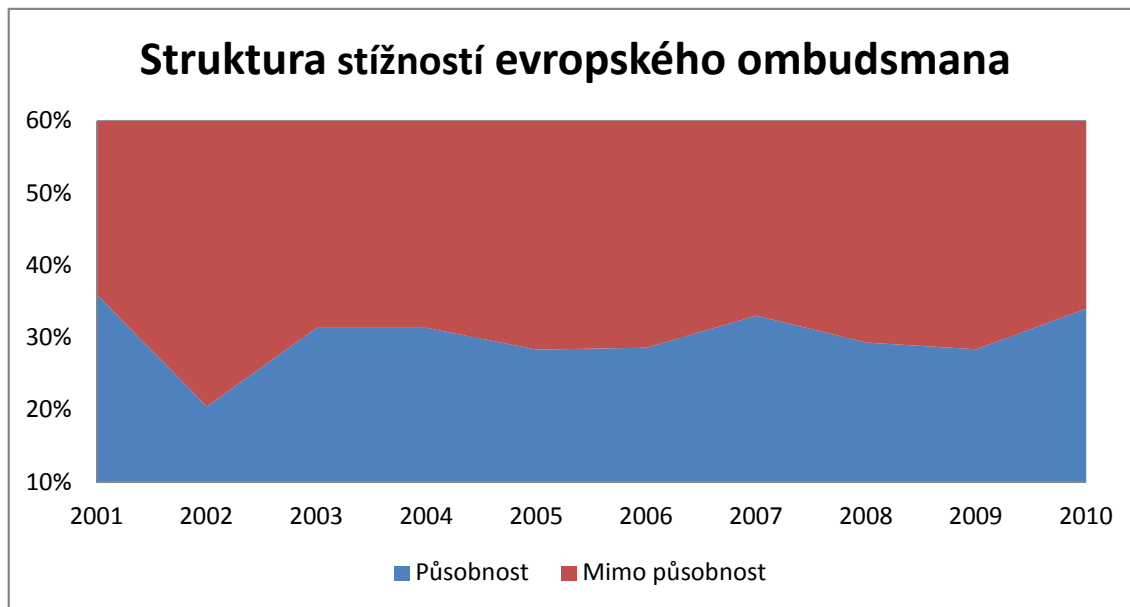


Graf 3: Struktura stížností českého ombudsmana v letech 2001 – 2011 Zdroj: Pavel Varvařovský, 2011, s. 33.

Opakem jsou tomu souhrnná data u evropského ochránce práv, kdy průměrný podíl mezi roky 2001 a 2010 činí 76% ve prospěch podnětů mimo působnost. Sám Diamandouros tvrdí, že proti tomuto trendu neustále bojuje a snaží se jej změnit tím, že bude poskytovat, tak jak to již dělá v současnosti, jednoznačné informace o tom, co může a co nikoli a bude pomáhat směřovat stěžovatele hned napoprvé na správnou adresu.

Největší počet stížností v roce 2010 podalo u evropského ombudsmana Německo. Jednalo se o 375 podnětů. Občané ČR měli těchto podnětů k evropskému ombudsmanovi 69.

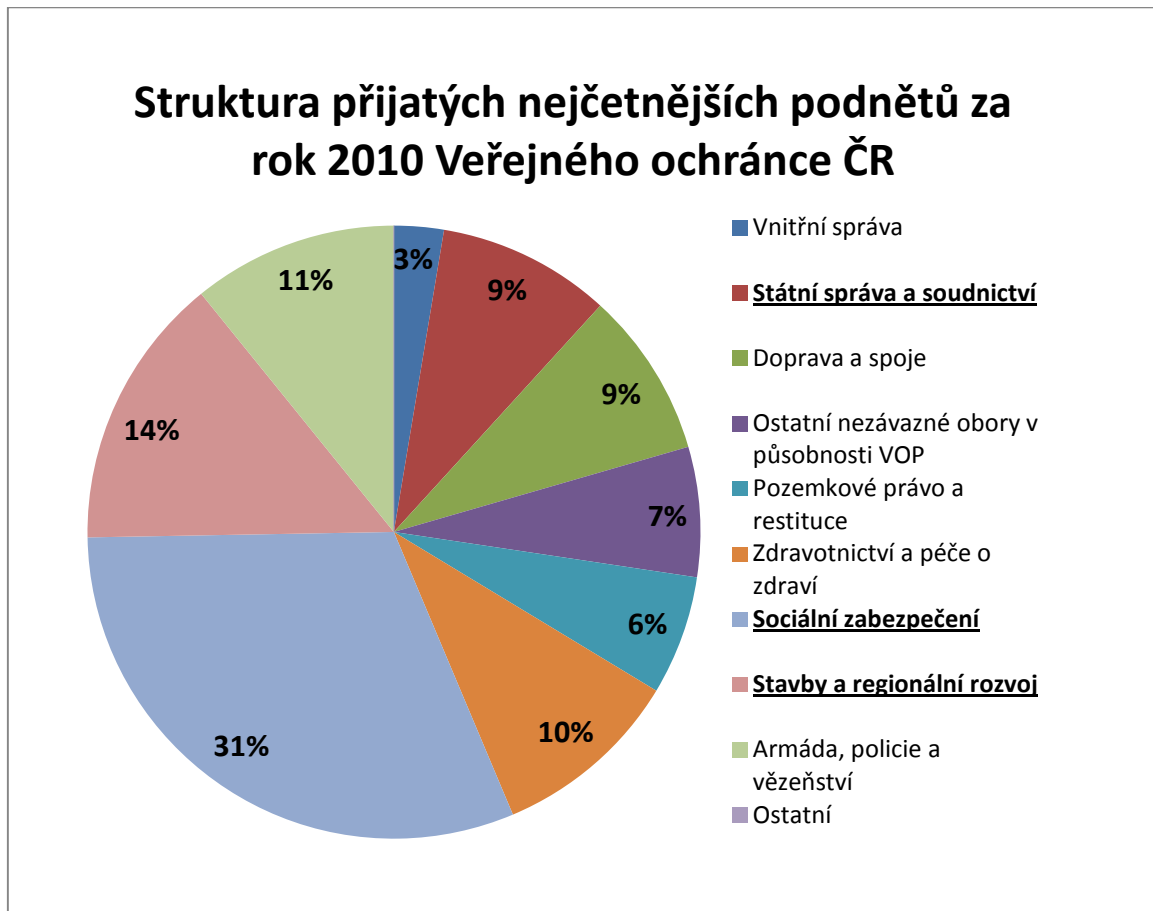
Co do poměru počtu přijatých stížností k počtu obyvatel mělo nejvíce podnětů Lucembursko. Překvapivě nejméně naopak Itálie a Francie.



Graf 4: Struktura stížností evropského ombudsmana v letech 2001 – 2010 Zdroj: Nikiforos Diamondouros, 2010 s. 20.

4.3 Srovnání počtu vyřízených podnětů, zahájených šetření a zjištěných pochybení

Veřejný ochránce práv ČR přijal v roce 2010 celkem 6309 podnětů. Z toho 3577 podnětů spadalo do jeho působnosti. Překvapivým zjištěním pro mě je, že 14% podnětů spadajících z působnosti se týká staveb a regionálního rozvoje. Je tedy zřejmé, že ombudsman musí být v úzkém kontaktu právě s orgány věřené správy či stavebních úřadů. I proto bych rád doporučil navýšení institutu ombudsmana o dalšího člena a rozdělení působnosti podle krajů, jelikož 14% je velká část podnětů a bylo by efektivnější, zastřešovat tyto případy z bližšího pohledu s intenzivnější kontrolou. Největší procentuální zastoupení má však otázka sociálního zabezpečení a to 31%. I zde by dle mého názoru bylo pro vývoj řešení stížností vhodnější více regionálního pohledu a kontroly z užšího pohledu než centrálního. Poměrně zajímavý je i 9% poměr státní správy a soudnictví, tedy podněty na fungování orgánů státní správy a soudů.

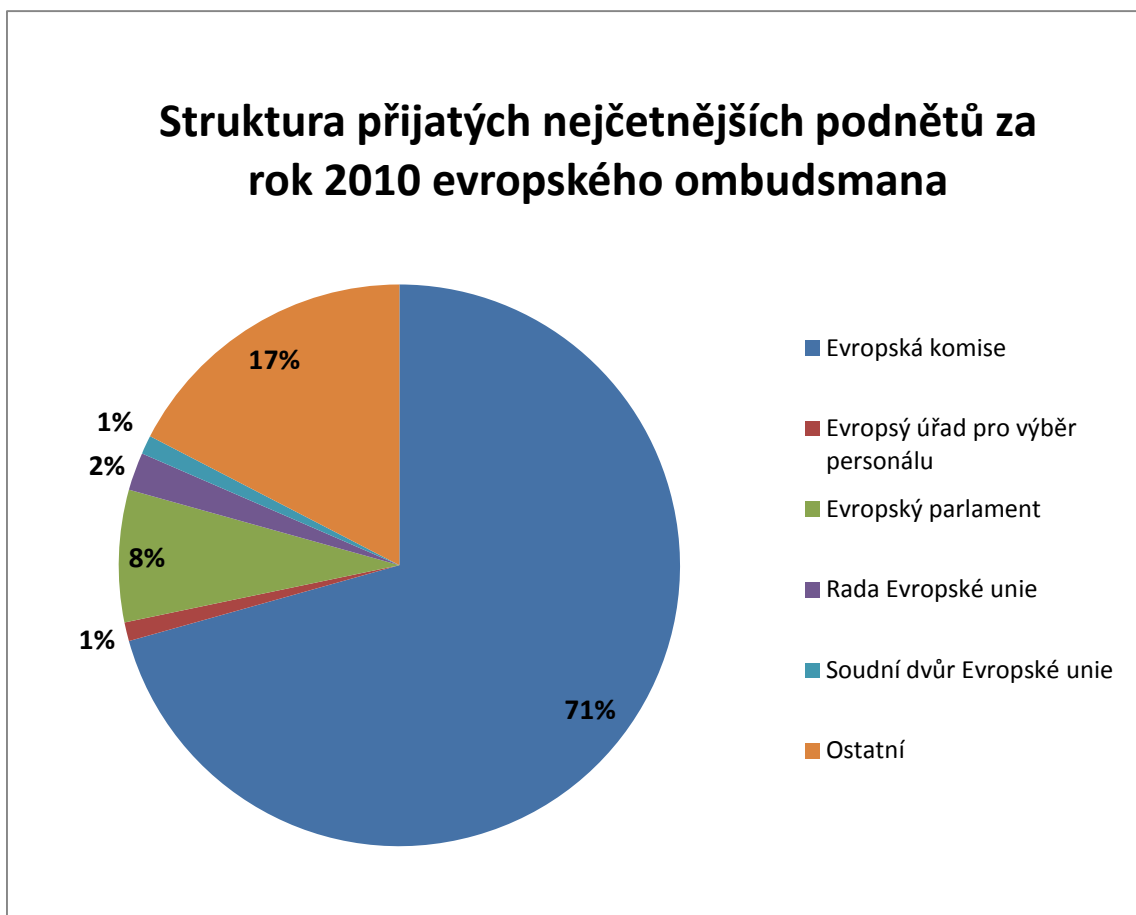


Graf 5: Struktura přijatých nejčtenějších podnětů za rok 2010 Veřejného ochránce ČR

Zdroj: Pavel Varvařovský, 2010. s. 34.

Většina šetření, jež evropský ombudsman zahájil v roce 2010 (219 případů), se týkala Evropské komise (65%). Odpovídající údaj pro rok 2009 činil 191 případů. Vzhledem ke skutečnosti, že Komise je hlavním orgánem Společenství, který vydává rozhodnutí, jež mají přímý dopad na občany, je logické, že musí být hlavním předmětem stížností občanů. Za Komisí následuje Evropský úřad pro výběr personálu (EPSO) s 35 šetřeními (30 v roce 2009). Počet zahájených šetření týkajících se Evropského parlamentu, Rady a Soudního dvora Evropské unie poklesl asi o polovinu v porovnání s rokem 2009. Co se týká Soudního dvora, je důležité uvést, že veřejný ochránce práv může zahájit pouze šetření v souvislosti s jeho prací mimo soudní pravomoc. Předmětem dalších 52 šetření bylo dvacet pět dalších orgánů, institucí a jiných subjektů EU.

Hlavní typy nesprávného úředního postupu, které byly předmětem šetření veřejného ochrance práv v roce 2010, se týkaly zákonnosti (nesprávné uplatňování hmotně-právních anebo procesních pravidel) (20,6% šetření), přiměřených lhůt pro přijetí rozhodnutí (14,1%), spravedlnosti (11%), povinnosti odůvodnit rozhodnutí a uvést možnosti podání odvolání (5,8%), povinnosti odpovědět na dopis v jazyce občana s uvedením příslušného úředníka (5,5%) a řádné péče (3,1%). Porušení povinností týkajících se žádostí o informace (30,4% šetření), žádosti o přístup veřejnosti k dokumentům (6,7%) a zajištění nediskriminace (3,7%). (Diamandouros, 2010, str. 26)



Graf 6: Struktura přijatých nejčtenějších podnětů za rok 2010 evropského ombudsmana

Zdroj: Nikiforos Diamandouros, 2010. s. 26.

Je zajímavé, že nejvíce podnětů je právě z oblasti porušení povinností týkajících se žádostí o informace. Toto je dle mého názoru zásadní problém evropského byrokratického aparátu,

který spadá do působnosti ochránce práv. A tedy kontrola toho, zda jsou občanům poskytovány informace správné, úplné a v dostatečné míře. Pokud nejsou tato základní kritéria dodržována, dochází k dezinformovanosti, ze které pramení stížnosti směřované od občanů. Tímto nejsou myšleny přímo stížnosti na nedostatek údajů, ale stížnosti pramenící z nedostatku informací potřebných pro relevantní zvážení, zda je postup směřovaný od instituce k občanovi správný či nikoliv. Proto, jak jsem již v práci zmiňoval, dle mého názoru nejsou nejdůležitější opatření něco konat či nekonat, ale dostatečná informovanost, které by těmto krokům a opatřením předcházela.

CELKOVÉ SHRNU TÍ PROVEDENÉ KOMPARACE A DOPORUČENÍ

Hlavní působností obou ombudsmanů je provádění šetření na základě stížností ze strany občanů nebo z vlastní iniciativy. Cílem aktivity obou těchto institutů je ochrana občanů proti nesprávnému jednání orgánů či institucí. Zatím co český Veřejný ochránce práv se zabývá stížnostmi zaměřenými proti místním úřadům a institucím, evropský ombudsman šetří stížnosti proti orgánům a institucím Evropské unie.

Specifickou roli má český ombudsman v tom, že má možnost vykonávat dohled nad dodržováním základních lidských práv a svobod prostřednictvím preventivních návštěv ústavů a detenčních zařízení, kde se toto porušování předpokládá. Například věznice či léčebny.

Postup řešení stížností obou ombudsmanů je velice podobný. Nejdříve je posuzováno, zda podnět obsahuje potřebné náležitosti a zda spadá do jejich působnosti. Poté dochází k samotnému prošetřování případů.

V průběhu roku 2010 bylo Veřejnému ochránci práv ČR doručeno celkem 6 309 podnětů. Kancelář ochrany osobně navštívilo celkem 1 356 osob, z nichž 597 využilo možnosti podat podnět ústně do protokolu, a 759 osobám byla na místě podána právní rada, jakým způsobem mají řešit konkrétní problém. Informační telefonní linka, která slouží k zodpovídání žádostí o jednoduchou právní radu a k dotazům na stav vyřizování podnětu, využilo v uplynulém roce 5 307 osob. V roce 2010 bylo 57% z celkového počtu podnětů mimo působnost ochránce práv ČR. Celkem bylo vyřízeno 6339 podnětů. 358 podnětů bylo odloženo. Důvodem byl především nedostatek působnosti, nedoplnění patřičných náležitostí podnětu nebo odložení pro zjevnou neopodstatněnost.

Ochrance ukončil v roce 2010 celkem 716 šetření. 235 případů bylo uzavřeno konstatováním, že ochrance nezjistil v postupu úřadu pochybení. 481 případů bylo uzavřeno s konstatováním pochybení úřadu, z tohoto ve 395 případech úřad sám napravil svá pochybení poté, co ochrance vydal zprávu o šetření. V 69 případech úřad svá pochybení sám nenapravil a ochrance musel vydat závěrečné stanovisko, jehož součástí byl návrh opatření k nápravě.

Evropský veřejný ochránce práv uzavřel v roce 2010 celkem 326 šetření, z toho 323 šetření souviselo se stížnostmi a tři šetření byla zahájena z vlastní iniciativy. Celkem 78% stížností bylo podáno jednotlivými občany. 22% stížností předložily podniky a sdružení. I toto je rozdíl oproti českému ombudsmanovi. Ten totiž šetří pouze podněty přijaté od občanů, tedy fyzických osob a nikoliv právnických.

Díky své práci, kde jsem provedl porovnání Veřejného ochránce práv ČR a evropského ombudsmana, jsem získal ucelený obraz o fungování obou těchto institucí, které jsou si co do působnosti velice podobné, a jejich aktivita je směřována ke stejnému cíli, tedy ochraně osob před nesprávným jednáním institucí a úřadů. Navzdory jejich podobnosti jsem dospěl k několika doporučením pro Veřejného ochránce práv ČR, která by mohla dopomoci k efektivnějšímu vykonávání své funkce, jehož výsledkem byla vzrůstající spokojenost občanů s jednáním úřadů a institucí, zároveň by mohlo dojít ke snížení samotného počtu stížností.

Doporučil bych tedy v návaznosti na má zjištění při porovnání českého a evropského ochránce práv decentralizaci funkce a rozšíření institutu Veřejného ochránce práv. Jak jsem již v mé práci zmiňoval, domnívám se, že by tento krok měl dva základní následky. Na jednu stranu by to bylo zvýšení administrativních nákladů na chod obou funkcí současně. Na druhou stranu by toto rozhodnutí mělo za důsledek intenzivnější kontrolu jednání veřejné správy a tím předcházení množstvím podnětů a stížností na nesprávné jednání a chování institucí z pohledu občanů.

Dále bych doporučil sestavení určitého manuálu, který by sloužil jako preventivní opatření proti porušování zásady dobré správy. U Evropského ombudsmana tento dokument můžeme nalézt v podobě Kodexu řádného úředního chování, který slouží jako užitečná pomůcka pro státní úředníky a podporuje nejvyšší standard správy, aby nedocházelo k nesprávnému úřednímu postupu. Takový dokument by mohl sloužit oběma stranám, tedy jak občanům, tak úředníkům. Pro občany by zastřešoval kontrolní a poradenskou funkci a pro úředníky by mohl sloužit jako metodický postup pro jejich chování při spojení s občanem.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce je, na základě komparace obou institutů veřejného ochránce práv, komplexně představit oba instituty zaštiťující ochranu občanů proti nekorektnímu jednání vládních institucí a navrhnout doporučení pro vylepšení postupů a kompetencí, které by přispěly k efektivnější práci porovnávaných ombudsmanů.

V úvodu své práce jsem se zaměřil na obecné vymezení institutu ombudsmana. Stručně jsem popsal historický vývoj institutu ombudsmana a uvedl tři základní modely ombudsmanů. Následně jsem se zaměřil na charakteristiku českého, a poté evropského ombudsmana. Nastínil jsem institut každého ombudsmana jednotlivě, z řad koho je ombudsman volen, jaké je jeho dosazení do funkce či funkční období.

Dále jsem se zabýval samotnou činností obou ombudsmanů. Tedy jaký okruh podnětů a stížností může jak český, tak evropský ombudsman řešit. Zde jsem narazil na zásadní rozdílnost v tom, že český ombudsman se zabývá stížnostmi zaměřenými proti místním úřadům a institucím (např. ministerstva, obecní a krajské úřady), přičemž evropský šetří stížnosti proti orgánům a institucím Evropské unie (Evropská komise, Evropský parlament).

Výsledkem tohoto porovnání je komplexní představení toho, jak oba instituty vznikly, jak fungují a jaké jsou jejich hlavní činnosti, pravomoci a působnost.

Dalším překvapivým zjištěním pro mě bylo to, že český ombudsman řeší ročně téměř dvojnásobek stížností a podnětů než jeho protějšek. Představil jsem důvod, který je dle mého názoru příčinou této disproporce. Právě díky zjištění této nerovnováhy v počtu podnětů se má doporučení ubírala k českému ombudsmanovi, jakož to doporučení ke snížení celkového počtu podnětů a předcházení samotnému nesprávnému úřednímu postupu vůči občanům.

V závěru celé mé práce jsem provedl finální porovnání obou institucí a představil svá doporučení a návrhy, které by dle mého názoru napomohly ke snížení celkového počtu přijatých stížností českým veřejným ochráncem práv a k zefektivnění jeho práce v souvislosti s kontrolou dodržování principu dobré správy, rychlosti a hospodárnosti. Má doporučení se týkala rozšíření institutu o dalšího člena, a rozdělení jejich aktivit na krajskou úroveň. Součástí mého doporučení byl také nastíněn nástroj, jakýsi manuál, který využívá evropský ombudsman, jak samotným stížnostem předcházet, což je dle mého názoru ta nejlepší cesta

a myšlenka, kterou by se měl institut Veřejného ochránce práv ČR, v současnosti pod vedením JUDr. Pavla Varvařovského, ubírat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní literatura:

- [1] PAVLÍČEK, V. a kolektiv. *Ústavní právo a státopěda I. díl, Obecná státopěda*, Praha: Linde a.s., 1998, str. 350. ISBN 80-7201-141-3.
- [2] ROWAT, D. C. *The Ombudsman Plan. The Worldwide Spread of an Idea*. New York, London: University Press of America, 1985. S. 4 – 5.
- [3] SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. přeprac. vyd. Praha: Aspi, 2009. 463 s. ISBN 978-80-7357-382-9.
- [4] SLÁDEČEK, V. *Zákon o veřejném ochránci práv: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2000. 135s. ISBN 80-7179-445-7.
- [5] SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 236 s. ISBN 80-7179-857-6.

Internetové zdroje:

- [6] BLAHUŠIAK, I. *Evropský ombudsman*. Euroskop. cz [online]. [cit. 2012-04-20]. Dostupné z www: <http://www.euroskop.cz/84/sekce/evropsky-ombudsman/>.
- [7] Brněnský deník [online]. *Ombudsman pověří sám sebe*. [cit. 2012-05-7]. Dostupné z www: http://brnensky.denik.cz/zpravy_region/ombudsman-proveri-sam-sebe20110604.html.
- [8] Businessinfo [online]. *Evropský ombudsman*. [cit. 2012-04-10]. Dostupné na www: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-ombudsman/1000723/4590/>.
- [9] DIAMANDOUROS, N. *Evropský veřejný ochránce práv: Výroční zpráva 2009* [online]. Štrasburk, 2010. Dostupné z www: <http://www.ombudsman.europa.eu/activities/annualreports.faces>. ISBN 978-92-9212-199-0.
- [10] DIAMANDOUROS, N. *Evropský veřejný ochránce práv: Výroční zpráva 2010* [online]. Štrasburk, 2010. Dostupné z: www:

<http://www.ombudsman.europa.eu/showResource?resourceId=1310367289249_ar_2010_cs.pdf&type=pdf&download=true&lang=cs>.

[11] Euroskop.cz. *Evropský ombudsman* [online]. Dostupné z [www: <http://www.euroskop.cz/84/sekce/evropsky-ombudsman/>](http://www.euroskop.cz/84/sekce/evropsky-ombudsman/).

[12] Evropská unie [online]. [cit. 2012-04-8]. Dostupné na [www: <http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ombudsman/index_cs.htm>](http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ombudsman/index_cs.htm).

[13] Evropský veřejný ochránce práv [online]. *Co pro vás může udělat evropský veřejný ochránce práv?*. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z [www: <http://www.ombudsman.europa.eu/cs/atyourservice/whatcanhedo.faces>](http://www.ombudsman.europa.eu/cs/atyourservice/whatcanhedo.faces).

[14] Evropský veřejný ochránce práv [online]. Dostupný z [www: <http://www.ombudsman.europa.eu/cs/resources>](http://www.ombudsman.europa.eu/cs/resources).

[15] Evropský veřejný ochránce práv [online]. *Statutu Evropského ombudsmana*. [cit. 2012-04-20]. Dostupný z [www: <http://www.ombudsman.europa.eu/cs/resources/statute.faces>](http://www.ombudsman.europa.eu/cs/resources/statute.faces).

[16] Evropský veřejný ochránce práv [online]. *Evropská síť veřejných ochránců práv*. [cit. 2012-05-5]. Dostupný z [www: <http://www.ombudsman.europa.eu/cs/atyourservice/enointroduction.faces>](http://www.ombudsman.europa.eu/cs/atyourservice/enointroduction.faces).

[17] Geek Europe Reporter [online]. *Diamandouros Re-Elected As European Ombudsman*. Dostupné z [www: <http://eu.greekreporter.com/2010/01/20/diamandouros-re-elected-as-european-ombudsman/>](http://eu.greekreporter.com/2010/01/20/diamandouros-re-elected-as-european-ombudsman/).

[18] Občanská společnost [online]. *Ombudsman – veřejný ochránce práv*. [cit. 2012-04-13]. Dostupné z [www: <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=250271>](http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=250271).

[19] Občanská společnost [online]. *Ombudsman v EU*. [cit. 2012-04-13]. Dostupné na [www: <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=uj--1-250399>](http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=uj--1-250399).

[20] ŠKRÁBALOVÁ, L. *The Roles of the European Ombudsman in the 21st Century* [online]. Praha, 2005. Dostupné z [www: <http://www.uni-koeln.de/wisofak/powi/wessels/DE/ARCHIV/IGC_Net/Skrabalova_European_Ombudsman.pdf>](http://www.uni-koeln.de/wisofak/powi/wessels/DE/ARCHIV/IGC_Net/Skrabalova_European_Ombudsman.pdf)

[21] VARVAŘOVSKÝ, P. *Souhrnná zpráva o činnosti Veřejného ochránce práv – 2010* [online]. Dostupné z [www: <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2010.pdf>](http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2010.pdf).

[22] VARVAŘOVSKÝ, P. *Souhrnná zpráva o činnosti Veřejného ochránce práv – 2011* [online]. Dostupné z [www: <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2011.pdf>](http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2011.pdf).

[23] Veřejný ochránce práv [online]. Dostupné na [www: http://www.ochrance.cz](http://www.ochrance.cz)

[24] Veřejný ochránce práv [online]. *Působnost veřejného ochránce práv.* [cit. 2012-04-13]. Dostupné na [www: <http://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>](http://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/).

Právní předpisy:

[25] Předpis č. 165/2000 Sb. - Nařízení vlády o některých opatřeních k provedení zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv.

[26] Zákon č. 18/2000 Sb., o Ústavním soudu

[27] Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
ECB	Evropská centrální banka
EPSO	Evropský úřad pro výběr personálu
EU	Evropská unie
PČR	Parlament České republiky
Prof.	Profesor
VS	Veřejná správa

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj počtu podnětů přijatých Veřejným ochráncem práv ČR v letech 2001-2011	29
Graf 2: Vývoj počtu podnětů přijatých evropským ombudsmanem v letech 2001-2010	30
Graf 3: Struktura stížností českého ombudsmana v letech 2001 – 2011	31
Graf 4: Struktura stížností evropského ombudsmana v letech 2001 - 2010	32
Graf 5: Struktura přijatých nejčtetnějších podnětů za rok 2010 Veřejného ochránce ČR.....	33
Graf 6: Struktura přijatých nejčtetnějších podnětů za rok 2010 evropského ombudsmana.....	34

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Pavel Varvařovský (Brněnský deník, 2011)	14
Obrázek 2: Nikiforos Diamandouros (Geek Europe Reportek, 2010).....	20

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA I: FORMULÁŘ STÍŽNOSTI ČESKÉMU OMBUDSMANOVÍ

PŘÍLOHA II: FORMULÁŘ STÍŽNOSTI EVROPSKÉMU OMBUDSMANOVÍ

PŘÍLOHA I: FORMULÁŘ STÍŽNOSTI ČESKÉMU OMBUDSMANOVÍ

Podnět veřejnému ochránci práv

1. STĚŽOVATEL:

Jméno a příjmení: _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

(nebo)

Název právnické osoby: _____

Jméno a příjmení osoby oprávněné k jednání za ni: _____

Sídlo právnické osoby: _____

Telefon/fax: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

Podáváte-li podnět jako zástupce (za jiného):

Jméno a příjmení zástupce : _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

E-mail: _____

*Vždy uveďte také jméno, bydliště a telefon stěžovatele, kterého zastupujete
Zmocnění k jednání doložte níže uvedenou plnou mocí:*

Plná moc:

.....
Zmocnitel
(ten, kdo plnou moc uděluje)

.....
Zmocněnec
(ten, kdo na základě plné moci jedná)

2. PODNĚT SMĚŘUJE PROTI: (označte příslušný úřad či zařízení)

- ministerstvo _____
 - krajský úřad _____
 - obec (obecní úřad) _____
 - jiný správní úřad (např. stavební, úřad práce aj.) _____
-
- Česká správa sociálního zabezpečení _____
 - zdravotní pojišťovna _____
 - zdravotnické zařízení _____
 - Policie ČR _____
 - služební orgán Armády ČR (Hradní stráž) _____
 - Vězeňská služba ČR (věznice) _____
 - zařízení, kde se vykonává ochranná nebo ústavní výchova _____
 - orgán státní správy soudu (předseda soudu) _____
 - Česká národní banka _____
 - Rada pro rozhlasové a televizní vysílání _____
 - jiný úřad či instituce _____

Případné doplňující údaje k příslušnému úřadu (zařízení) – název a sídlo, příp. jméno a příjmení nebo jiná identifikace konkrétního úředníka:

3. CO JE PŘEDMĚTEM VAŠÍ STÍŽNOSTI VEŘEJNÉMU OCHRÁNCI PRÁV:

(stručné vylíčení podstatných okolností věci)

4. Čeho chcete podáním veřejnému ochránci práv dosáhnout?

5. Komu (jakému úřadu či instituci) byla věc předložena před tím, než jste se obrátil/a na veřejného ochránce práv? Vyzval/a jste některé z nich k nápravě? V případě, že ano, kdy a jakým způsobem se tak stalo, co Vám bylo odpovězeno?

6. Seznam příloh, které k objasnění podnětu připojujete, a všechna rozhodnutí, jichž se Váš podnět týká (kopie, nikoliv originály):

Datum:

Podpis:

PŘÍLOHA II: FORMULÁŘ STÍŽNOSTI EVROPSKÉMU OMBUDSMANOVÍ

Evropský veřejný ochránce práv

STÍŽNOST NA NESPRÁVNÝ ÚŘEDNÍ POSTUP

Před vyplňováním tohoto formuláře stížnosti si prosím přečtete oddíl „Jak si stěžovat“.

Pokud je třeba, pokračujte, prosím, na samostatném listu a přiložte všechny dokumenty nezbytné pro doplnění Vaší stížnosti.

1

Jméno: _____

Příjmení: _____

Jménem koho (je-li zastoupení): _____

Adresa 1. řádek: _____

Adresa 2. řádek: _____

Město: _____

Kraj/okres: _____

PSČ: _____

Stát: _____

Tel.: _____

Fax: _____

E-mail: _____

2

Na který orgán nebo instituci Evropské unie (EU) si chcete stěžovat?

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> Evropský parlament | <input type="checkbox"/> Evropská investiční banka |
| <input type="checkbox"/> Rada Evropské unie | <input type="checkbox"/> Evropská centrální banka |
| <input type="checkbox"/> Evropská komise | <input type="checkbox"/> Evropský úřad pro výběr pracovníků (EPSO) |
| <input type="checkbox"/> Soudní dvůr Evropských společenství (*) | <input type="checkbox"/> Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF) |
| <input type="checkbox"/> Evropský účetní dvůr | <input type="checkbox"/> Evropský policejní úřad (Europol) |
| <input type="checkbox"/> Evropský hospodářský a sociální výbor | <input type="checkbox"/> Jiný orgán Unie (upřesněte, prosím) |
| <input type="checkbox"/> Výbor regionů Evropské unie | |

(*) S výjimkou jeho soudních pravomocí

3

Proti jakému rozhodnutí nebo záležitosti si stěžujete? Kdy jste se o něm dozvěděl?

4

Co podle Vás udělal orgán nebo instituce EU nesprávně?

5 Co by podle Vás měl orgán nebo instituce udělat za účelem zjednání nápravy?

6 Kontaktoval jste se již dotčený orgán nebo instituci EU s cílem dosáhnout nápravy?

- Ano (upřesněte, prosím) Ne

7 Pokud se stížnost týká pracovněprávního vztahu s orgány nebo institucemi EU: využili jste všech možností, které pro podání interních žádostí a stížností poskytuje služební řád? Pokud ano, vypršely již lhůty pro odpověď orgánů?

- Ano (upřesněte, prosím) Ne

8 Byl předmět Vaší stížnosti rozhodnut soudem nebo je soudem projednáván?

- Ano (upřesněte, prosím) Ne

9 Vyberte prosím **jednu** z následujících dvou možností **po přečtení informace uvedené v rámečku níže**:

- Prosím, projednejte mou stížnost veřejně
 Žádám, aby bylo s mou stížností nakládáno důvěrně

10 Souhlasíte s tím, že Vaše stížnost může být předána jinému orgánu nebo instituci (evropské nebo vnitrostátní), pokud evropský veřejný ochránce práv rozhodne, že není oprávněn ji řešit?

- Ano Ne

Datum a podpis:

Stížnosti k evropskému veřejnému ochránci práv (a všechny příložené dokumenty) jsou obvykle projednávány veřejně.

„Veřejné projednávání“ stížností znamená, že komukoli z veřejnosti je umožněn přístup ke stížnosti a jejím přílohám. Pokud veřejný ochránce práv zahájí setření, jsou stanoviska daného orgánu nebo instituce k stížnosti, jakékoliv připomínky stěžovatele k tomuto stanovisku a také ostatní dokumenty zmíněné ve článku 14 prováděcích ustanovení (k dispozici na webových stránkách evropského veřejného ochránce práv) veřejnými dokumenty a na požádání mohou být komukoli z veřejnosti zpřístupněny. Rozhodnutí evropského veřejného ochránce práv o stížnostech jsou uveřejňována na jeho webových stránkách, přičemž jméno stěžovatele je z nich vyňato. Některá jsou rovněž uveřejňována, v plném znění nebo formou shrnutí, v tištěné verzi a elektronických formátech. Tyto publikace neobsahují jméno ani adresu stěžovatele.

Stěžovatel má právo požádat o to, aby jeho stížnost byla projednávána důvěrně. Pokud je vyžadována důvěrnost, není veřejný přístup ani ke stížnosti, ani k ostatním výše uvedeným dokumentům. Nicméně zahájí-li evropský veřejný ochránce práv setření, i důvěrná stížnost musí být zaslána dotčenému orgánu nebo instituci Unie. Rozhodnutí veřejného ochránce práv o důvěrných stížnostech jsou uveřejňována na jeho webových stránkách, po vynětí všech informací, které by mohly vést k identifikaci stěžovatele. Tyto informace jsou rovněž vyňaty, je-li rozhodnutí uveřejněno, v plném znění nebo formou shrnutí, v tištěné verzi nebo elektronickém formátu.

Stížnosti k veřejnému ochránci práv mohou obsahovat osobní údaje o stěžovateli nebo o třetí straně. Zpracování osobních údajů evropským veřejným ochráncem práv se řídí nařízením (ES) č. 45/2001⁽¹⁾. Pokud stěžovatel nevyžaduje důvěrnost, považuje se to pro účely článku 5 (d) nařízení (ES) č. 45/2001 za jeho souhlas s veřejným projednáním všech osobních údajů, které mohou být součástí stížnosti, veřejným ochráncem práv.

⁽¹⁾ Nařízení (ES) č. 45/2001 Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2000 o ochraně jednotlivců pokud jde o zpracování osobních údajů institucemi a orgány Společenství a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 8, 12.1.2001, s. 1).